

Mojca Funkl, Domen Valič, Milan Štefe, Viktorija Bencik Emeršič, Blaž Dolenc, Tanja Dimitrievska, Jernej Gašperin, Gregor Gruden

Mile Korun

DOMOV SKOZI OKNO

Prepis nagovora ekipe z uvodne vaje 19. maja 2016

1.

Ne vem, kaj naj rečem. Po eni strani se tule počutim, kako naj rečem, kot doma. Vajen sem teh situacij, teh obrazov, z večino od vas smo se že marsikaj pogovarjali, marsikaj dali skupaj skozi in tako naprej. Imam pa seveda tudi občutek, da tokrat domov nisem prišel skozi vrata, ampak skozi okno. To, da ste vi vstopili v ta prostor skozi vrata, jaz pa skozi okno, pravzaprav pomeni, da sem jaz tokrat prispel v teater preko literature. Moram reči, da sem se kar precej ukvarjal s problemom odnosa med literaturo in teatrom in rad bi povedal eno anekdoto.

Precej časa od tega, še v prejšnjem tisočletju, sem sodeloval pri predstavi, ki je bila jubilejna, posvečena 25. umetniški obletnici Staneta Severja. Šlo je za igro Igorja Torkarja *Svetloba sence*.¹ Prav veliko se iz tistega časa ne spomnim, čeprav sem bil asistent režije, mi je pa ostala v spominu neka situacija, ko smo imeli vajo na odru. Okrog in okrog nas so bile črne zavese, na odru je bil en tak kvadrat in mi vsi, igralci in drugi sodelavci, smo sedeli okrog njega. Na moji levi, še danes ga vidim, je sedel Stane Sever, od igralk in igralcev so bili prisotni Štefka Drolčeva, Majda Potokarjeva, Andrej Kurent, Aleksander Valič in drugi. Mislim, da smo se ukvarjali z drugim dejanjem, kjer je šlo za neko štorijo v cirkusu in je Sever igral klovna. In tako smo prišli do dela teksta, ki se nam ni zdel jasen. Pogovarjali smo se o njem in tuhtali, dokler nisem jaz, nesramen, kot sem bil že takrat, predlagal, da bi ga črtali.

In v istem hipu, ko sem to izgovoril, se je na desni strani odprla tista črna zavesa in je na oder nenadoma planil Igor Torkar. »Ne tega nikakor ne smemo črtati!« je rekel. Po tistem njegovem stavku je nastala dolga tišina, nakar se je na moji levi kot kakšna velika gora dvignil Stane Sever, stegnil roko in rekel eno samo besedo: »Ven!« Potem je spet nastala dolga tišina, avtor teksta se je pobral kot potepen pes in izginil, mi pa smo vadili naprej.

¹ Gre za uprizoritev ljubljanske Drame, ki je premiero doživela 27. oktobra 1961. Stane Sever jo je režiral in v njej odigral vlogo Igralca, Mile Korun pa je zanjo zasnoval sceno in kostume.

2.

Ta anekdota je sicer blazno groba, obenem pa seveda blazno resnična. Ker v tistem hipu, ko daš svoje delo v gledališko obravnavo, pravzaprav na neki način izgubiš oblast nad njim. Še zmeraj imaš sicer določene pravice, včasih te kdo kaj vpraša, včasih te povabijo na uvodno vajo, ampak v resnici ti to delo ukradejo, si ga prilastijo. In to, da sem sam kradel tekste in se jih polaščeval na nešteto prav takšnih vajah, kakršna je tale danes, je seveda čista resnica.

Danes sem, ker se življenje res čudno obrača, na čisto drugi strani. Tako rekoč voajer sem, zato sem na začetku uporabil prisposodbo z oknom. Od mene ne pričakujte česa posebnega. Mislim, da sem se tudi sam v odločilnih trenutkih pri predstavah pravzaprav zmeraj zanašal samo nase. Nisem mogel drugače. Zelo rad sem poslušal najrazličnejše pripombe, ampak na koncu koncev pa nikoli nisem mogel drugače, kot da sem naredil tako, kot se je meni zdelo, da je prav. Mislim, da je to verjetno tako pri vsakem gledališkem človeku, pa naj bo igravec, režiser, dramaturg ali direktor gledališča. Vsak se v bistvu odloča v svojem imenu in z lastno odgovornostjo. Zato, ponavljam, ne pričakujte od mene, da bi se v kaj vtikal. Ne rečem, da me ne zanima, firbčen sem kot ne vem kaj, ampak tisti Severjev »Ven!« mi še zmeraj zveni v ušesih in se mi je prilepil na dušo tako kot nekaj, kar je v bistvu temeljno za tale naš položaj.

3.

Še besedico bi rad povedal o tem tekstu. V zvezi z njim sem doživel blazno presenečenje. Poslal sem ga vaši direktorici in jo prosil za mnenje, ki ga potem dolgo ni bilo, pravzaprav tako dolgo, da sem postal že kar malo nestrpen. Potem je pa naenkrat prišlo vse, tudi uvrstitev na repertoar, tako da sem še zdajle na neki način presenečen. Malo me je tudi sram. Imam občutek, da rinem v brazdo, ki so jo pred mano že ustvarili moji sodelavci, prijatelji in celo nekateri učenci, zdaj pa hodim za njimi kot kakšna vrana, ki pobira črve za oračem in se grem teater in se grem literaturo in se grem dramatiko. Čemu je to podobno?

Ampak nisem si mogel pomagati. Začelo se je s tem, da sta bili v meni dve osnovni tendenci. Prva tendenca je bilo vprašanje, ki sem ga sam sebi zastavil in na katerega sem samemu sebi pravzaprav celo življenje negativno odgovarjal, namreč, ali znam pisati dialog. In sem poskusil. Še zdaj ne vem, ali ga znam. Medtem ko sem pisal te stvari, jih pač zapisoval, kakor so mi prihajale na misel, so se obenem pravzaprav tudi neprestano širile. Na začetku sem mislil, da je to pač enostavno: dva se pogovarjata, bom že nekako zapisal ta njun pogovor.

To je bila prva od obeh tendenc, o katerih sem govoril; druga pa je bila ta, da sem nekoč od Ježka dobil v dar dve skripti njegovega brata;² naslov ene je bil *Splošna psihopatologija*, druge pa *Psihiatrov intervju*. In ob *Psihiatrovem intervjuju* sem ves čas čutil, da se ukvarja s skrajnimi človeškimi problemi. K psihiatru prideš takrat, kot ti na neki

način res ne preostane nič drugega. In tako mi je ob tem, ko sem se učil pisanja dialoga, v glavi ves čas brnela in me spremljala tendenca reševanja določenih človekovih in človeških težav. In zato je najbrž tudi nastal ta *Svetovalec*, ta serija raznih težav in pristopov k njihovem reševanju in tako naprej.

Čisto na začetku sem mislil – zdaj sicer mislim drugače –, da bom vse skupaj še popravil, spravil v neko določeno celovitost; ampak se je po tistem, ko so mi besedilo tako rekoč izpulili iz rok in je zdaj v obravnavi – ne vem sicer, kakšni, morda ste vi kaj popravili, upam vsaj, da ste (smeh) – no, ko sem to na neki način zapustil, sem nato tudi pri neki drugi materiji poskusil doseči to celovitost in sem pri tem seveda nabasal na probleme, ki jih v bistvu kljub temu, da sem bil dolga leta režiser, nikoli nisem čutil tako direktno, kako bi rekel, tako zelo pod kožo.

4.

Ko začneš pisati dialog, so seveda pomembne besede, ampak te besede se sestavljajo v stavke, pravzaprav v fraze, in v teh frazah se zmeraj čuti ne le psihologija, ampak tudi sociologija, se čuti prostor, se čuti vibracija življenja. Zaradi tega so nekatere stvari nastale nehote in sem bil ob tem, ko sem po določenem času prebral stvari, ki sem jih napisal, večkrat presenečen: od kod zdaj meni recimo neka misel, ki je bila tam notri zastavljena. Stvari, ki sem jih nekako čutil v sebi in jih razvijal kot režiser, nisem pa jih formuliral kot dramatik, so zdaj prišle do izraza in me presenetile. Tako da sem bil na neki način ponosen nase, no ja, kakšna dva ali tri dni, dlje ne (smeh) ... dlje se tega ne da zdržati. Potem se ti že zazdi vse neumno, pa malo *Hamleta* prebereš in za nekaj časa nehaš pisati, pa je (smeh).

Svoje stališče sem vam pojasnil, to je pa pravzaprav tudi vse, kar sem nameraval danes povedati. Če bi mene kot režiserja vprašali, kaj početi s tem tekstom, bi rekel, da ne vem. Mislim si, da ... [premolč, vdih, mencanje, smeh] ... ne, sploh ne bom dokončal tega stavka, ker sem si zadal, da ne bom nič poučeval, nič sugeriral, nič komentiral, nič predlagal, da se bom enostavno vdal v usodo in skočil v vodo, pa amen! Boste vi plavali namesto mene.

Zapisa in uredila **Petra Pogorevc**

² Lev Milčinski (1916–2001), psihiater, redni profesor za psihiatrijo na ljubljanski Fakulteti za medicino in redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti; brat igralka, humorista in pisatelja Franeta Milčinskega - Ježka in sin pravnik, pisatelja in dramatika Frana Milčinskega.